

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΣΤΟΙΧΕΙΟΜΕΤΡΙΑ

4.1 Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Στις παρακάτω ερωτήσεις (1-18) να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

1. Το ατομικό βάρος του Al είναι 27. Αυτό σημαίνει ότι η μάζα ενός ατόμου Al είναι:
  - α. 27g
  - β. 27 φορές μεγαλύτερη από τη μάζα ενός ατόμου $^{12}_6\text{C}$
  - γ. 27 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας ενός ατόμου C
  - δ. 27 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας ενός ατόμου $^{12}_6\text{C}$.
2. Το ατομικό βάρος του οξυγόνου είναι 16. Από αυτό προκύπτει ότι η μάζα ενός μορίου οξυγόνου (O_2) είναι:
  - α. 16 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας ενός ατόμου $^{12}_6\text{C}$
  - β. 32 φορές μεγαλύτερη από τη μάζα ενός ατόμου $^{12}_6\text{C}$
  - γ. 32 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας ενός ατόμου C
  - δ. 32 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας ενός ατόμου $^{12}_6\text{C}$.
3. Το άτομο ενός στοιχείου A είναι 2 φορές βαρύτερο από το άτομο του $^{12}_6\text{C}$. Αυτό σημαίνει ότι η ατομική μάζα του στοιχείου A είναι:
  - α. 2
  - β. 12
  - γ. 24
  - δ. 14
4. 1mol μορίων NH_3 αποτελείται συνολικά από:
  - α. 4 άτομα
  - β. 4 μόρια
  - γ. $4N_A$ άτομα
  - δ. $4N_A$ μόρια
5. Η ατομική μάζα του C προσδιορίστηκε με μεγάλη ακρίβεια και βρέθηκε ίση με 12,0115 και όχι 12 ακριβώς. Αυτό οφείλεται στο ότι:
  - α. κατά τον ακριβή προσδιορισμό της ατομικής μάζας του C λαμβάνεται υπόψη και η μάζα των ηλεκτρονίων του
  - β. ο υπολογισμός του βάρους του ατόμου $^{12}_6\text{C}$ έγινε στον Ισημερινό, όπου το $g = 9,79 \text{ m/s}^2$, ενώ ο υπολογισμός της ατομικής μάζας του C σε τόπο όπου το $g = 9,81 \text{ m/s}^2$
  - γ. ο φυσικός C αποτελείται και από άλλα ισότοπα πλην του $^{12}_6\text{C}$
  - δ. για διαφορετικό λόγο που δεν αναφέρεται παραπάνω.
6. Η τιμή της σταθεράς του Avogadro (N_A):
  - α. εξαρτάται από τη θερμοκρασία του σώματος για το οποίο μετρήθηκε
  - β. εξαρτάται από την πίεση του αερίου σώματος για το οποίο μετρήθηκε
  - γ. εξαρτάται από την πίεση και τη θερμοκρασία του σώματος

- δ. εξαρτάται από άλλους παράγοντες
- ε. είναι σταθερή και δεν εξαρτάται από κανένα παράγοντα.

7. 0,2mol CH₄ αποτελούνται από:

- α. $12,04 \cdot 10^{22}$ μόρια CH₄
- β. $3,01 \cdot 10^{23}$ μόρια CH₄
- γ. 3g C και 0,2g H
- δ. $6,02 \cdot 10^{23}$ άτομα C και $24,08 \cdot 10^{23}$ άτομα H
- ε. 0,2g CH₄.

8. Η τιμή της σταθεράς των αερίων (R) εξαρτάται:

- α. από τη φύση των αερίων
- β. από τη θερμοκρασία των αερίων
- γ. από την πίεση των αερίων
- δ. από την πίεση και τη θερμοκρασία των αερίων
- ε. δεν εξαρτάται από κανένα παράγοντα.

9. 4,48L αερίου CO₂ σε πρότυπες συνθήκες (STP)

i) είναι:

- α. 2mol
- β. 0,5mol
- γ. 0,2mol
- δ. 5mol

ii) αποτελούνται από:

- α. $12,04 \cdot 10^{23}$ άτομα C και $24,08 \cdot 10^{23}$ άτομα
- β. $12,04 \cdot 10^{23}$ μόρια CO₂
- γ. $3,01 \cdot 10^{24}$ μόρια CO₂
- δ. $12,04 \cdot 10^{22}$ άτομα C και $24,08 \cdot 10^{22}$ άτομα O.

10. Σε δοχείο σταθερού όγκου περιέχεται ορισμένη ποσότητα ενός αερίου, θερμοκρασίας T και πίεσης P. Αν αυξήσουμε τη θερμοκρασία του αερίου η πίεσή του:

- α. δε θα μεταβληθεί
- β. θα αυξηθεί ή θα ελαττωθεί ανάλογα με το είδος του αερίου
- γ. θα αυξηθεί
- δ. θα ελαττωθεί.

11. Αν αυξήσουμε τη θερμοκρασία ορισμένης ποσότητας ενός αερίου διατηρώντας σταθερή την πίεσή του, τότε η πυκνότητα του αερίου:

- α. δε θα μεταβληθεί
- β. θα αυξηθεί ή θα ελαττωθεί ανάλογα με το είδος του αερίου
- γ. θα ελαττωθεί
- δ. θα αυξηθεί.

12. Δύο διαλύματα Δ₁ και Δ₂ της ίδιας ουσίας έχουν συγκεντρώσεις C₁ και C₂ αντίστοιχα και ισχύει: C₁ = 2C₂.

- i) Αν αραιώσουμε τα δύο αυτά διαλύματα μέχρι να διπλασιαστεί ο όγκος τους, για τις συγκεντρώσεις C_1' και C_2' αντίστοιχα των αραιωμένων διαλυμάτων θα ισχύει:
 α. $C_1' < 2C_2'$ β. $C_1' > 2C_2'$ γ. $C_1' = 2C_2'$ δ. $C_1' < C_2'$
- ii) Αν αναμειξουμε τα αραιωμένα διαλύματα για τη συγκέντρωση C' του διαλύματος που θα προκύψει θα ισχύει:
 α. $C_1' < C' < C_2'$ β. $C_1' > C' > C_2'$
 γ. $C_1' > C' = C_2'$ δ. $C_1' = C' = 2C_2'$
13. Αν σε μια χημική αντίδραση τόσο τα αντιδρώντα, όσο και τα προϊόντα σώματα αυτής είναι αέρια, τότε:
 α. ο όγκος των προϊόντων είναι πάντα ίσος με τον όγκο των αντιδρώντων στις ίδιες συνθήκες
 β. ο όγκος των αντιδρώντων είναι πάντα μικρότερος από τον όγκο των προϊόντων στις ίδιες συνθήκες
 γ. ο όγκος των προϊόντων είναι πάντα μικρότερος από τον όγκο των αντιδρώντων στις ίδιες συνθήκες
 δ. η σχέση ανάμεσα στον όγκο των αντιδρώντων και τον όγκο των προϊόντων εξαρτάται από τη χημική αντίδραση.
14. Ένα διάλυμα HCl εξουδετερώνεται πλήρως από ένα διάλυμα Ca (OH)₂ αν:
 α. οι όγκοι των δύο διαλυμάτων που αναμειγνύονται είναι ίσοι
 β. οι αριθμοί mol του οξέος και της βάσης είναι ίσοι
 γ. οι μάζες του οξέος και της βάσης είναι ίσες
 δ. το τελικό διάλυμα περιέχει μία μόνο διαλυμένη ουσία.
15. Διάλυμα Δ₁ NaOH έχει συγκέντρωση C_1 , ενώ διάλυμα Δ₂ HCl έχει συγκέντρωση C_2 .
 i) Αν αραιώσουμε ορισμένο όγκο του διαλύματος Δ₁ με διπλάσιο όγκο νερού, τότε για τη συγκέντρωση C_3 του διαλύματος που θα προκύψει θα ισχύει:
 α. $C_3 = 2C_1$ β. $C_3 = C_1/2$ γ. $C_3 = 3C_1$ δ. $C_3 = C_1/3$
 ii) Αν το διάλυμα Δ₁ έχει pH = x και το διάλυμα Δ₂ έχει pH = y, για τις τιμές x, y θα ισχύει:
 α. x = 7, y = 7   β. x = 7, y < 7   γ. x > 7, y = 7   δ. x > 7, y < 7
 iii) Αν αναμειξουμε ίσους όγκους από τα διαλύματα Δ₁ και Δ₂ τότε οι διαλυμένες ουσίες στο διάλυμα που θα προκύψει:
 α. είναι μόνο NaCl
 β. είναι NaCl και HCl
 γ. είναι NaCl και NaOH
 δ. εξαρτώνται από τις τιμές των συγκεντρώσεων C_1 και C_2
 ε. είναι NaOH και HCl.
16. Αν αναμειξουμε στοιχειομετρικές ποσότητες Cl₂ και H₂, τότε μετά την ολοκλήρωση της ποσοτικής αντίδρασης $Cl_2 + H_2 \rightarrow 2HCl$, στα προϊόντα θα υπάρχει:
 α. μόνο HCl   γ. HCl και Cl₂
 β. HCl και H₂   δ. HCl, Cl₂ και H₂.
17. Αν ορισμένος όγκος ενός διαλύματος οξέος συγκέντρωσης C_1 εξουδετερώνεται από ίσο όγκο διαλύματος NaOH συγκέντρωσης C_2 , τότε μεταξύ των συγκεντρώσεων C_1 και C_2 των δύο διαλυμάτων:
 α. ισχύει $C_1 < C_2$ γ. ισχύει $C_1 = C_2$

β. ισχύει $C_1 > C_2$

δ. δε μπορεί να γίνει σύγκριση, διότι η σχέση μεταξύ αυτών εξαρτάται από το είδος του οξέος.

18. Διαθέτουμε τρία διαλύματα οξέων:

Δ_1 : διάλυμα H_2SO_4 συγκέντρωσης C_1 .

Δ_2 : διάλυμα HNO_3 συγκέντρωσης C_2 .

Δ_3 : διάλυμα H_3PO_4 συγκέντρωσης C_3 .

i) Διαπιστώθηκε ότι για την εξουδετέρωση 10mL καθενός από τα τρία αυτά διαλύματα καταναλώθηκε ίδια ποσότητα από ένα διάλυμα KOH . Η διαπίστωση αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι:

α. $C_1 < C_2 < C_3$

γ. $C_2 < C_1 < C_3$

β. $C_3 < C_1 < C_2$

δ. $C_1 = C_2 = C_3$.

ii) Αν τα τρία παραπάνω διαλύματα Δ_1 , Δ_2 και Δ_3 είχαν την ίδια συγκέντρωση C , τότε οι όγκοι αυτών V_1 , V_2 και V_3 αντίστοιχα που θα εξουδετέρωναν την ίδια ποσότητα KOH , θα συνδέονταν με τις σχέσεις:

α. $\frac{V_1}{2} = \frac{V_2}{3} = V_3$

γ. $\frac{V_3}{3} = V_2 = \frac{V_1}{2}$

β. $2V_1 = 3V_2 = V_3$

δ. $2V_1 = V_2 = 3V_3$.

4.2 Ερωτήσεις διάταξης

1. Αν είναι γνωστό ότι το άτομο του Na είναι 23 φορές βαρύτερο από το άτομο του H , να διατάξετε τις παρακάτω ενώσεις κατά σειρά αυξανόμενης μοριακής μάζας:

NaH_2PO_4 , H_2 , PH_3 , H_3PO_4 , Na_2HPO_4 , H_3PO_3 και Na_3PO_4 .

2. 4g H_2 περιέχουν α μόρια. 0,5mol O_2 περιέχουν β μόρια. 5,6L NH_3 υπό STP περιέχουν γ μόρια. 46g NO_2 περιέχουν δ μόρια.

Να διατάξετε τους αριθμούς α, β, γ και δ κατά αύξουσα σειρά. Δίνονται τα ατομικά βάρη των στοιχείων: $H:1$, $N:14$, $O:16$.

3. Σε τέσσερα όμοια δοχεία Α, Β, Γ και Δ περιέχονται αντίστοιχα τα αέρια C_2H_6 , O_2 , CH_4 και NH_3 και ασκούν την ίδια πίεση στην ίδια θερμοκρασία. Διατάξτε ξανά τα δοχεία αυτά κατά σειρά αυξανόμενης μάζας του αερίου που περιέχουν, με πρώτο το δοχείο που περιέχει το αέριο με τη μικρότερη μάζα.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: $C:12$, $O:16$, $H:1$, $N:14$.

4. Σε τέσσερα όμοια δοχεία Α, Β, Γ και Δ περιέχονται αντίστοιχα 2g C_2H_6 , 2g O_2 , 2g CH_4 και 2g NH_3 και ασκούν την ίδια πίεση στην ίδια θερμοκρασία. Να διατάξετε τα τέσσερα αυτά δοχεία κατά σειρά αυξανόμενου όγκου.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: $C:12$, $O:16$, $H:1$, $N:14$.

5. Σε τέσσερα όμοια δοχεία Α, Β, Γ και Δ περιέχονται αντίστοιχα 3g CO , 3g C_2H_2 , 3g O_2 και 3g CO_2 στην ίδια θερμοκρασία. Να διατάξετε τα τέσσερα αυτά δοχεία κατά σειρά αυξανόμενης πίεσης που ασκεί το αέριο που περιέχεται σ' αυτά.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, H:1, O:16.

6. Σε τρία όμοια δοχεία Α, Β και Γ περιέχονται ίσες μάζες των ενώσεων CH_2O , CO και CH_2O_2 αντίστοιχα σε αέρια κατάσταση και στην ίδια θερμοκρασία. Να διατάξετε τα τρία αυτά δοχεία κατά σειρά αυξανόμενης πίεσης των αερίων που βρίσκονται σ' αυτά.

4.3 Ερωτήσεις αντιστοίχισης

1. Σε τέσσερα δοχεία Α, Β, Γ και Δ περιέχονται αντίστοιχα: 6,4g O_2 , 0,3mol CO_2 , 14g N_2 και 0,4mol CH_4 που ασκούν την ίδια πίεση στην ίδια θερμοκρασία.

Να αντιστοιχήσετε κάθε δοχείο της στήλης (I) με τον όγκο του που περιέχεται στη στήλη (II).

(I)	(II)
A	1L
B	0,4L
Γ	0,6L
Δ	0,8L

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, O:16, H:1, N:14.

2. Να γίνει αντιστοίχιση μεταξύ των στοιχείων που αναφέρονται στις παρακάτω στήλες:

Μάζα αερίου	Αριθμός mol	Όγκος σε STP/L	Αριθμός μορίων
0,4g H_2	0,5	4,48	$3,0 \cdot 10^{23}$
17,6g CO_2	0,4	11,20	$2,4 \cdot 10^{23}$
10g Ne	0,2	8,96	$1,2 \cdot 10^{23}$

3. Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, C:12, O:16, Ne:20.

Σε τέσσερα όμοια δοχεία Α, Β, Γ και Δ περιέχονται αντίστοιχα: 6,4g O_2 , 14g N_2 , 0,3mol CO_2 και 0,4mol CH_4 στην ίδια θερμοκρασία.

Να αντιστοιχήσετε κάθε δοχείο της στήλης (I) με την πίεση που ασκεί το αέριο που περιέχει και περιλαμβάνεται στη στήλη (II).

(I)	(II)
A	1atm
B	0,8atm
Γ	0,4atm
Δ	0,6atm

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, N=14, O:16, H:1.

4. Το καθένα από πέντε όμοια δοχεία περιέχει στις ίδιες συνθήκες πίεσης και θερμοκρασίας ένα από τα αέρια της στήλης (I) η μάζα του οποίου περιλαμβάνεται στη στήλη (II).

Να αντιστοιχήσετε το κάθε αέριο της στήλης (I) με τη μάζα του που περιέχεται στη στήλη (II).

(I)	(II)
-----	------

H ₂	8,8g
CO ₂	3,4g
HCl	0,4g
NH ₃	6,8g
H ₂ S	7,3g

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, C:12, O:16, N=14, Cl:35,5. S:32.

5. Σε ορισμένες συνθήκες η πυκνότητα του υδρογόνου βρέθηκε ίση με 0,1g/L. Να γίνει αντιστοίχιση μεταξύ του κάθε αερίου της στήλης (I) με την τιμή της πυκνότητάς του που αναφέρεται στη στήλη (II). Οι πυκνότητες και των επτά αερίων μετρήθηκαν στις ίδιες συνθήκες.

(I)	(II)
CO ₂	3,2g/L
CH ₄	2,2g/L
SO ₂	0,8g/L
άζωτο	1,6g/L
οξυγόνο	0,2g/L
ήλιο	1,4g/L

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, O:16, H:1, S:32, He:4, N:14.

6. Το καθένα από τα τέσσερα, ίσου όγκου δοχεία A, B, Γ και Δ περιέχει 16g κάποιου από τα αέρια CH₄, H₂, O₂ και He.

$P_1 = 24 \text{ atm}$ $\theta = 270 \text{ }^\circ\text{C}$ $m = 16\text{g, V}$	$P_2 = 3 \text{ atm}$ $\theta = 270 \text{ }^\circ\text{C}$ $m = 16\text{g, V}$	$P_3 = 1,5 \text{ atm}$ $\theta = 270 \text{ }^\circ\text{C}$ $m = 16\text{g, V}$	$P_4 = 12 \text{ atm}$ $\theta = 270 \text{ }^\circ\text{C}$ $m = 16\text{g, V}$
--	---	---	--

(A) (B) (Γ) (Δ)

Με βάση τα δεδομένα που αναγράφονται στα δοχεία, προκύπτει ότι:

- Το δοχείο A περιέχει το αέριο .....
- Το δοχείο B περιέχει το αέριο .....
- Το δοχείο Γ περιέχει το αέριο .....
- Το δοχείο Δ περιέχει το αέριο .....

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, H:1, O:16, He:4.

7. Τέσσερα διαλύματα Δ₁, Δ₂, Δ₂ και Δ₄ έχουν ίδιο όγκο V και συγκεντρώσεις 0,20M, 0,40M, 0,50M και 0,80M αντίστοιχα. Να αντιστοιχίσετε κάθε διάλυμα στήλης (I) με τον αριθμό mol της διαλυμένης ουσίας που περιέχει και περιλαμβάνεται στη στήλη (II):

(I)	(II)
Δ_1	0,08mol
Δ_2	0,10mol
Δ_3	0,04mol
Δ_4	0,16mol

4.4 Ερωτήσεις συμπλήρωσης

1. Τσοι όγκοι αερίων στις ίδιες συνθήκες ..... και ..... περιέχουν τον ίδιο αριθμό .....

2. Συμπληρώστε τα κενά του παρακάτω πίνακα, που αφορούν τα αέρια τα οποία αναγράφονται στην πρώτη στήλη.

	m/g	όγκος σε STP/L	αριθμός mol	αριθμός μορίων
CO				$12,04 \cdot 10^{23}$
Cl ₂		11,2		
H ₂ S	34			

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, O:16, Cl:35,5, H:1, S:32.

3. Αν διπλασιάσουμε τον όγκο ορισμένης ποσότητας αερίου διατηρώντας τη θερμοκρασία του σταθερή, η πίεσή του θα ..... . Αν διπλασιάσουμε τη θερμοκρασία T ορισμένης ποσότητας αερίου διατηρώντας σταθερό τον όγκο του, η πίεσή του θα ..... . Αν διπλασιάσουμε τη θερμοκρασία T ορισμένης ποσότητας αερίου διατηρώντας σταθερή την πίεσή του, ο όγκος του θα .....

4. Αν αραιώσουμε V₁L ενός διαλύματος συγκέντρωσης C₁ με V₂L νερού, το διάλυμα που προκύπτει θα έχει όγκο V = ... , ο αριθμός mol της διαλυμένης ουσίας που θα περιέχεται σ' αυτό θα είναι n = ... και η συγκέντρωσή του θα είναι C₂ = ...

5. Αν αναμείξουμε V₁L διαλύματος NaOH συγκέντρωσης C₁ = 0,10M με V₂L διαλύματος NaOH συγκέντρωσης C₂ = 0,50M, το διάλυμα που προκύπτει θα έχει όγκο V = ... και συγκέντρωση C η οποία δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από ..... , ούτε μικρότερη από .....

6. Το N₂ και το H₂ αντιδρούν σε κατάλληλες συνθήκες σύμφωνα με την εξίσωση: $N_2 + 3H_2 \rightarrow 2NH_3$

i) 0,2mol N₂ αντιδρούν με .....mol H₂ και παράγονται .....mol NH₃

ii) .....L N₂ αντιδρούν με .....L H₂ και παράγονται 0,20L NH₃ στις ίδιες συνθήκες θερμοκρασίας και πίεσης.

iii) Αν αναμείξουμε 0,4mol N₂ με 1,2mol H₂ θα αντιδράσουν πλήρως και θα παραχθούν ..... mol NH₃. Στην περίπτωση αυτή οι αρχικές ποσότητες που αναμείξαμε ονομάζονται .....

iv) Αν αναμείξουμε 0,4mol N₂ με 0,6mol H₂ θα αντιδράσουν πλήρως .....mol ..... με .....mol ..... και θα παραχθούν ..... mol NH₃, ενώ θα περισσέψουν .....mol .....

4.5 Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Δώστε τους ορισμούς των παρακάτω εννοιών:
  - α. Σχετική ατομική μάζα (ή ατομικό βάρος) στοιχείου
  - β. Σχετική μοριακή μάζα (ή μοριακό βάρος) στοιχείου ή χημικής ένωσης.
2. Σε ποιες κατηγορίες σωμάτων αναφέρονται οι έννοιες «ατομική μάζα» και «μοριακή μάζα» και πώς ορίζονται οι έννοιες αυτές;
3. Τι εννοούμε όταν λέμε ότι το ατομικό βάρος του Fe είναι 56 και τι όταν λέμε ότι το μοριακό βάρος του H₂O είναι 18;
4. Πόσα άτομα περιέχει 1mol ατόμων υδρογόνου και πόσα 1mol μορίων υδρογόνου;
5. Πώς ορίζεται ο γραμμομοριακός όγκος των αερίων (V_m) και ποια είναι η τιμή του σε πρότυπες συνθήκες (STP);
6. Γράψτε την καταστατική εξίσωση των αερίων και εξηγήστε τι παριστάνει καθένα από τα σύμβολα που αυτή περιλαμβάνει.
7. Χρησιμοποιείστε την καταστατική εξίσωση των αερίων και βρείτε την τιμή και τις μονάδες μέτρησης της σταθεράς των αερίων (R).
8. Πώς μεταβάλλεται η συγκέντρωση (C) ενός διαλύματος όταν το αραιώσουμε; Αν συνεχίζουμε την αραιώση σε ποια οριακή τιμή θα τείνει η τιμή της;
9. Πώς μεταβάλλεται η συγκέντρωση (C) ενός διαλύματος NaCl όταν εξατμίζουμε νερό με σταθερή θερμοκρασία;
10. Τι εκφράζουν οι συντελεστές των χημικών ουσιών σε μια χημική εξίσωση;
11. Πότε λέμε ότι οι δύο ουσίες A και B που αντιδρούν βρίσκονται σε «στοιχειομετρική αναλογία»;

4.6 Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Η μάζα κάθε ατόμου ενός στοιχείου A είναι διπλάσια από τη μάζα του ατόμου ¹²₆C, ενώ το κάθε μόριο μιας ένωσης B είναι 7,5 φορές βαρύτερο από το άτομο του στοιχείου A. Να υπολογίσετε την τιμή της ατομικής μάζας του στοιχείου A καθώς και της μοριακής μάζας της ένωσης B.

2. Αν η μάζα του μορίου της ένωσης C_2H_4O είναι 44 φορές μεγαλύτερη από το $1/12$ της μάζας του ατόμου $^{12}_6C$ και η μάζα του μορίου της ένωσης HCN είναι 2,25 φορές μεγαλύτερη από τη μάζα του ατόμου $^{12}_6C$, να υπολογιστεί η μοριακή μάζα της ένωσης C_3H_5NO .
3. Να εξετάσετε αν υπάρχει στοιχείο με ατομική μάζα 0,95.
4. Να εξετάσετε ποιο χημικό μέγεθος εκφράζει ο καθένας από τους παρακάτω λόγους:
- $$\lambda_1 = \frac{\text{μάζα } 12 \text{ ατόμων στοιχείου } \Sigma}{\text{μάζα ενός ατόμου } ^{12}_6C},$$
- $$\lambda_2 = \frac{\text{μάζα ορισμένης ποσότητας στοιχείου } \Sigma}{\text{μάζα } N_A \text{ μορίων του στοιχείου αυτού}}$$
5. Τι εκφράζει η σταθερά του Avogadro, πώς συμβολίζεται και ποια είναι η τιμή της; Να υπολογιστεί ο αριθμός μορίων που περιέχονται σε 8,8g CO_2 . Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, O:16.
6. Να διατυπώσετε την υπόθεση του Avogadro και με βάση την υπόθεση αυτή να αποδείξετε ότι 1mol οποιουδήποτε αερίου σώματος έχει σταθερό όγκο σε σταθερές συνθήκες. Πώς ονομάζεται ο όγκος αυτός και ποια είναι η τιμή του σε πρότυπες συνθήκες (STP);
7. α. Τι ονομάζεται γραμμομοριακός όγκος ενός αερίου, από τι εξαρτάται η τιμή του και ποια είναι αυτή σε πρότυπες συνθήκες (STP);
β. Να υπολογιστεί ο γραμμομοριακός όγκος σε θερμοκρασία 27,3 °C και πίεση 2atm.
8. Χρησιμοποιήστε την καταστατική εξίσωση των αερίων και βρείτε τη σχέση που εκφράζει την πυκνότητα ενός αερίου σε συνάρτηση με την πίεση, τη θερμοκρασία και τη μοριακή του μάζα.
9. Χρησιμοποιήστε την καταστατική εξίσωση των αερίων και βρείτε τη σχέση με την οποία μπορούμε να υπολογίσουμε τη μοριακή μάζα (μοριακό βάρος) ενός αερίου, αν γνωρίζουμε τη μάζα του m, τον όγκο του V, την πίεση P και τη θερμοκρασία T.
10. Ορισμένη ποσότητα αερίου σε θερμοκρασία T_1 έχει όγκο V_1 και ασκεί πίεση P_1 . Η ίδια ποσότητα του αερίου αυτού σε θερμοκρασία T_2 έχει όγκο V_2 και ασκεί πίεση P_2 . Να βρείτε τη σχέση που συνδέει τα μεγέθη T_1, V_1, P_1 της μιας κατάστασης του αερίου με τα μεγέθη T_2, V_2, P_2 της δεύτερης κατάστασής του.
11. Χρησιμοποιήστε την καταστατική εξίσωση των αερίων για να αποδείξετε ότι για ορισμένη ποσότητα ενός αερίου:
- υπό σταθερή θερμοκρασία η πίεσή του μεταβάλλεται αντιστρόφως ανάλογα με τον όγκο
  - υπό σταθερό όγκο η πίεσή του μεταβάλλεται ανάλογα με τη θερμοκρασία T.
  - υπό σταθερή πίεση ο όγκος του μεταβάλλεται ανάλογα με τη θερμοκρασία T.
12. Τρία διαλύματα υδροξειδίου του νατρίου (NaOH) Δ_1, Δ_2 και Δ_3 έχουν αντίστοιχα περιεκτικότητες 20% w/w, 20% w/v και 2M.
- Τι πληροφορίες δίνουν αυτές οι εκφράσεις περιεκτικότητας για τα τρία διαλύματα;

- β. Αν το διάλυμα Δ₁ έχει πυκνότητα 1,15 g/mL, ποιο από τα διαλύματα Δ₁ και Δ₂ είναι πυκνότερο, δηλαδή έχει τη μεγαλύτερη συγκέντρωση;
 Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Na:23, H:1, O:16.
13. Ένα διάλυμα άλατος θερμαίνεται μέχρι να βράσει. Κατά τη διάρκεια του βρασμού του διαλύματος, η συγκέντρωσή του αυξάνεται λόγω εξάερωσης νερού. Η αύξηση όμως αυτή της συγκέντρωσης του διαλύματος διακόπτεται κάποια χρονική στιγμή, μετά από την οποία αποκτά σταθερή τιμή C₀, αν και συνεχίζεται ο βρασμός.
 α. Πώς εξηγείται το φαινόμενο αυτό;
 β. Από τι καθορίζεται η τιμή της C₀;
14. Διαλύουμε σε ορισμένη ποσότητα νερού 0,1mol Ca(OH)₂ και 0,1mol HNO₃ ώστε να προκύψει διάλυμα όγκου 2L. Να εξετάσετε:
 α. Ποιες ουσίες θα υπάρχουν τελικά στο διάλυμα;
 β. Ποια θα είναι η συγκέντρωση κάθε μιας απ' αυτές στο διάλυμα;
 γ. Αν προσθέσουμε στο τελικό διάλυμα μερικές σταγόνες μπλε βάμματος του ηλιοτροπίου, τι χρώμα θα αποκτήσει το διάλυμα και για ποιο λόγο;
15. Διαθέτουμε τρία διαλύματα Δ₁, Δ₂ και Δ₃ που περιέχουν αντίστοιχα 1mol HCl, 1mol NaOH και 1mol AgNO₃.
 i) Να γράψετε τις χημικές εξισώσεις των αντιδράσεων που θα πραγματοποιηθούν στις εξής περιπτώσεις:
 α. αν αναμείξουμε τα διαλύματα Δ₁ και Δ₂ και στο μείγμα που θα προκύψει προσθέσουμε το διάλυμα Δ₃
 β. αν αναμείξουμε τα διαλύματα Δ₁ και Δ₃ και στο μείγμα που θα προκύψει προσθέσουμε το διάλυμα Δ₂
 γ. αν αναμείξουμε τα διαλύματα Δ₂ και Δ₃ και στο μείγμα που θα προκύψει προσθέσουμε το διάλυμα Δ₁.
 ii) Να αιτιολογήσετε την πραγματοποίηση όλων των παραπάνω αντιδράσεων και να γράψετε ποια θα είναι η διαλυμένη ουσία που θα υπάρχει τελικά στο διάλυμα σε κάθε περίπτωση.

4.7 Ερωτήσεις τύπου σωστό - λάθος με αιτιολόγηση

Εξηγήστε αν ισχύουν ή όχι οι προτάσεις που ακολουθούν. Να αναφέρετε σχετικό παράδειγμα, όπου το κρίνετε σκόπιμο.

1. Η ατομική μάζα ενός στοιχείου είναι μεγαλύτερη ή ίση από τον ατομικό αριθμό του στοιχείου αυτού.
2. Αν τα στοιχεία A και B έχουν αντίστοιχα ατομικές μάζες 14 και 16, τότε η μοριακή μάζα κάθε ένωσης μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων είναι μεγαλύτερη ή ίση με 30.
3. Το μοριακό βάρος της ένωσης μεταξύ δύο στοιχείων A και B είναι πάντα ίσο με το άθροισμα των ατομικών βαρών των δύο αυτών στοιχείων.
4. Μεταξύ δύο χημικών ενώσεων μεγαλύτερη μοριακή μάζα έχει εκείνη που αποτελείται από τα περισσότερα στοιχεία.
5. Το χλώριο είναι μείγμα των ισοτόπων $^{35}_{17}\text{Cl}$ και $^{37}_{17}\text{Cl}$ με αναλογία ατόμων 3:1 αντίστοιχα. Άρα 1mol χλωρίου έχει μάζα 71g.

6. 1mol μορίων CO₂ περιέχει 1 άτομο C και 2 άτομα O.
7. 1mol μορίων οποιασδήποτε αέριας ουσίας έχει όγκο 22,4L.
8. 2L υδρογόνου σε ορισμένες συνθήκες έχουν τον ίδιο αριθμό μορίων με αυτόν που περιέχεται σε 2L NH₃ στις ίδιες συνθήκες.
9. Η αναλογία των όγκων δύο αερίων στις ίδιες συνθήκες πίεσης και θερμοκρασίας είναι ίση με την αναλογία των mol μορίων των αερίων αυτών.
10. Αν διπλασιάσουμε τον όγκο ορισμένης ποσότητας ενός αερίου με σταθερή τη θερμοκρασία, η πίεσή του θα διπλασιαστεί.
11. Για να διπλασιάσουμε ταυτόχρονα τον όγκο και την πίεση ορισμένης ποσότητας ενός αερίου θα πρέπει να διπλασιάσουμε τη θερμοκρασία T.
12. Αν διπλασιάσουμε τη θερμοκρασία T ορισμένης ποσότητας αερίου διατηρώντας σταθερή την πίεσή του, η πυκνότητά του θα υποδιπλασιαστεί.
13. Όταν αραιώσουμε ένα διάλυμα με προσθήκη διαλύτη, η συγκέντρωσή του θα ελαττωθεί.
14. Σε κάθε χημική αντίδραση το πλήθος των mol των ουσιών που παράγονται είναι πάντα ίσο με το πλήθος των mol των ουσιών που αντέδρασαν.
15. Αν σε μια χημική αντίδραση τόσο τα αντιδρώντα, όσο και τα προϊόντα αυτής είναι αέρια σώματα, τότε η ολική πίεση των αερίων πριν και μετά την αντίδραση έχει την ίδια τιμή, εφόσον η αντίδραση πραγματοποιήθηκε σε κλειστό δοχείο με σταθερά τοιχώματα και η θερμοκρασία δε μεταβλήθηκε.

4.8 Συνδυαστικές ερωτήσεις διαφόρων μορφών

1. Η μάζα ενός μορίου CH₄ είναι ίση με:
  - α. 6,02 · 10²³g
  - β. 2,66 · 10⁻²³g
  - γ. 16g
  - δ. 0,32g
 Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την απόρριψη των τριών άλλων.
2. α. Να κατατάξετε κατά σειρά αυξανόμενης μοριακής μάζας τα παρακάτω σώματα. Δεν είναι απαραίτητη η γνώση των ατομικών μαζών των στοιχείων:

H ₂ O,	CH ₄ O,	H ₂ ,	(NH ₂) ₂ CO,	(NH ₄) ₂ CO ₃
.....,	.....,	.....,	.....,	.....

 β. Δώστε μια σύντομη εξήγηση για την κατάταξη που κάνατε.
3. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω πίνακα, αφού υπολογίσετε τις ατομικές μάζες των τριών στοιχείων (N, O, Ca), με βάση τα δεδομένα που αναγράφονται σ' αυτόν.

μοριακός τύπος	Ca ₃ N ₂	CaO	N ₂ O ₅	Ca(NO ₃) ₂	NO ₂	NO
----------------	--------------------------------	-----	-------------------------------	-----------------------------------	-----------------	----

μοριακή μάζα		56			46	30
--------------	--	----	--	--	----	----

4. i) Τα διατομικά στοιχεία Α και Β έχουν μοριακές μάζες 2 και 28 αντίστοιχα. Η μοριακή μάζα μιας ένωσης μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων μπορεί να είναι: (βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση)

- α. 12   β. 14   γ. 17   δ. 36,5

ii) Εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους απορρίψατε τις υπόλοιπες τρεις απαντήσεις.

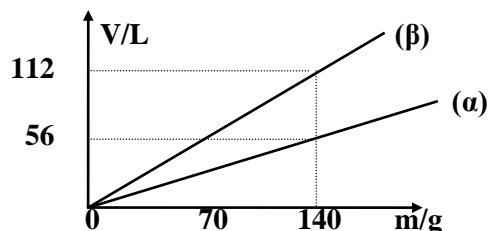
5. i) Ποια ζεύγη από τα παρακάτω αέρια είναι δυνατό να έχουν συγχρόνως την ίδια μάζα, την ίδια πίεση, τον ίδιο όγκο και την ίδια θερμοκρασία;

- CO₂   N₂   C₃H₈   CO   CH₄   O₂

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, H:1, O:16, N:14.

ii) Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

6. Στο παρακάτω σχήμα δίνονται οι γραφικές παραστάσεις (α) και (β) του όγκου των αερίων Α και Β αντίστοιχα μετρημένοι σε πρότυπες συνθήκες (STP), σε συνάρτηση με τη μάζα τους.

i) Να υπολογίσετε τη μοριακή μάζα του αερίου Α.

ii) Το αέριο Β στο οποίο αναφέρεται η γραφική παράσταση (β) είναι:

- α. H₂   β. C₂H₄   γ. CO₂   δ. H₂S   ε. O₂

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, C:12, O:16, S:32.

7. i) Σε θερμοκρασία 0 °C και πίεση 2atm το υγρό νερό έχει πυκνότητα $\rho = 1\text{g/cm}^3$. Στις συνθήκες αυτές 1mol νερού έχει όγκο:

- α. 22,4L   β. 11,2L   γ. 17cm³   δ. 18cm³   ε. 1cm³

ii) Ο όγκος 1mol υδρατμών σε θερμοκρασία 273 °C και πίεση 0,5atm είναι ..... . Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

8. i) 1mol H₂S σε θερμοκρασία 273°C και πίεση 0,5atm έχει μάζα:

- α. 8,5g   β. 136g   γ. 17g   δ. 34g

και καταλαμβάνει όγκο:

- α. 44,8L   β. 22,4L   γ. 11,2L   δ. 89,6L

Βάλτε σε κύκλο τα γράμματα που αντιστοιχούν στις σωστές απαντήσεις.

ii) Αιτιολογήστε την επιλογή σας για κάθε μία από τις δύο ερωτήσεις.

9. i) Η τιμή του λόγου $\lambda = \frac{\text{όγκος CH}_4 \text{ σε STP}}{\text{όγκος 1 mol H}_2 \text{ σε STP}}$ εκφράζει:

- α. το λόγο των μοριακών μαζών των δύο αερίων
β. τη σταθερά του Avogadro
γ. τον αριθμό mol του CH₄

δ. τον αριθμό mol του H₂

ε. τίποτε απολύτως, διότι ο αριθμητής και ο παρονομαστής του κλάσματος αναφέρονται σε διαφορετικά αέρια.

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

ii) Δικαιολογήστε την επιλογή σας γι' αυτή την πρόταση.

10. Το μόριο του CO είναι 28 φορές βαρύτερο από το 1/12 της μάζας του ατόμου $^{12}_6\text{C}$.

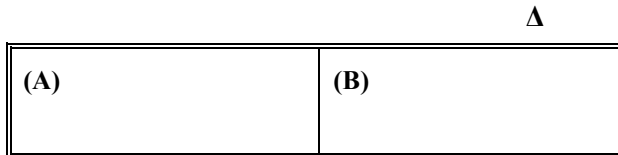
i) 1mol CO σε πρότυπες συνθήκες έχει όγκο .....L, μάζα .....g και πυκνότητα $\rho = \dots\text{g/L}$.

ii) Σε πίεση 1 atm και θερμοκρασία 227 °C η πυκνότητα του CO είναι ρ_1 ενώ σε πίεση 2atm και θερμοκρασία 273K είναι ρ_2 .

Να κατατάξετε τις πυκνότητες ρ , ρ_1 και ρ_2 κατά αύξουσα τιμή.

iii) Να αιτιολογήσετε την κατάταξη που κάνατε.

11. i) Ο χώρος (A) όγκου V περιέχει H₂ πίεσης P, πυκνότητας ρ και θερμοκρασίας T, ενώ ο χώρος (B) είναι κενός. Το σύστημα είναι θερμικά μονωμένο.

Αν τραβήξουμε το διάφραγμα Δ, το υδρογόνο τελικά θα αποκτήσει:

α. πίεση P/2, θερμοκρασία T και πυκνότητα 2ρ

β. πίεση P/2, θερμοκρασία T και πυκνότητα ρ

γ. πίεση 2P, θερμοκρασία T και πυκνότητα ρ/2

δ. πίεση P/2, θερμοκρασία T και πυκνότητα ρ/2

ε. πίεση P, θερμοκρασία T/2 και πυκνότητα ρ/2

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

ii) Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

12. i) Διαθέτουμε ένα διάλυμα NaOH (Δ_1) και ένα διάλυμα KOH (Δ_2) της ίδιας συγκέντρωσης C. Για τις % w/v περιεκτικότητες των δύο αυτών διαλυμάτων ισχύει ότι:

α. είναι ίσες

β. είναι μεγαλύτερη του Δ_1

γ. είναι μεγαλύτερη του Δ_2

δ. δεν μπορούμε να τις συγκρίνουμε, διότι δεν είναι επαρκή τα δεδομένα.

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την επιλογή σας

ii) Αν αναμείξουμε ίσους όγκους από τα παραπάνω διαλύματα (Δ_1 και Δ_2), το διάλυμα Δ που θα προκύψει θα έχει συγκεντρώσεις C_1 και C_2 ως προς το NaOH και το KOH, αντίστοιχα, ίσες με:

α. $C_1 = C/2$, $C_2 = 2C$

γ. $C_1 = 2C$, $C_2 = 2C$

β. $C_1 = 2C$, $C_2 = C/2$

δ. $C_1 = C/2$, $C_2 = C/2$.

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

13. Ένας μαθητής ανέμειξε στο εργαστήριο διάλυμα NaOH συγκέντρωσης $C_1 = 0,05M$ με διάλυμα NaOH συγκέντρωσης $C_2 = 0,2M$. Στη συνέχεια προσπάθησε αρκετές φορές να υπολογίσει τη συγκέντρωση C του διαλύματος που προέκυψε από την ανάμειξη και βρήκε τα εξής τέσσερα διαφορετικά αποτελέσματα:

$$C = 0,4M, \quad C = 0,04M, \quad C = 0,05M \quad \text{και} \quad C = 0,1M$$

- i) Ποιες από τις τιμές αυτές έπρεπε να απορρίψει ο μαθητής και για ποιο λόγο;
ii) Αν υποθεθεί ότι η μία από τις τέσσερις απαντήσεις είναι σωστή, τότε για τους όγκους V_1 και V_2 που αναμείχθηκαν ισχύει η σχέση:

$$\alpha. V_1 < V_2 \quad \beta. V_1 > V_2 \quad \gamma. V_1 = V_2$$

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την επιλογή σας.

14. Τρία διαλύματα Δ_1 , Δ_2 και Δ_3 περιέχουν αντίστοιχα τα παρακάτω διαλυμένα σώματα: NaHSO_3 , NaOH και NaHSO_4 . Τα τρία αυτά διαλύματα έχουν την ίδια % w/v περιεκτικότητα. Για τις συγκεντρώσεις C_1 , C_2 και C_3 αντίστοιχα των τριών αυτών διαλυμάτων ισχύει:

$$\alpha. C_1 = C_2 = C_3 \quad \gamma. C_2 < C_1 < C_3 \\ \beta. C_1 < C_2 < C_3 \quad \delta. C_3 < C_1 < C_2.$$

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την επιλογή σας.

15. Τέσσερα διαλύματα Δ_1 , Δ_2 , Δ_3 και Δ_4 παρασκευάστηκαν ως εξής:

Το διάλυμα Δ_1 με διαβίβαση 2,24L HCl υπό STP σε νερό, οπότε προέκυψε διάλυμα όγκου 1L.

Το διάλυμα Δ_2 με αραιώση 100mL του διαλύματος Δ_1 με 100mL H_2O .

Το διάλυμα Δ_3 με ανάμειξη 100mL του διαλύματος Δ_1 και 100mL του διαλύματος Δ_2 .

Το διάλυμα Δ_4 με διαβίβαση 1,12L HCl υπό STP σε 500mL του διαλύματος Δ_1 , οπότε προέκυψε διάλυμα όγκου 500mL.

α. Να διατάξετε κατά σειρά αυξανόμενης συγκέντρωσης τα τέσσερα αυτά διαλύματα (δεν απαιτούνται για το σκοπό αυτό αριθμητικοί υπολογισμοί).

β. Αντιστοιχήστε το κάθε διάλυμα της στήλης (I) με τις ποσότητες ενός διαλύματος NaOH 0,5M της στήλης (II), έτσι ώστε αν αναμειχθούν τα διαλύματα που αντιστοιχίζονται να προκύπτουν ουδέτερα διαλύματα.

(I)	(II)
100mL διαλύματος Δ_1	20mL
100mL διαλύματος Δ_2	10mL
100mL διαλύματος Δ_3	40mL
100mL διαλύματος Δ_4	15mL

16. i) Αν x mL διαλύματος HCl συγκέντρωσης C εξουδετερώνονται πλήρως από ψ mL διαλύματος $\text{Ca}(\text{OH})_2$ της ίδιας συγκέντρωσης C , τότε για τους αριθμούς x , ψ ισχύει:

$$\alpha. x > \psi \quad \beta. x < \psi \quad \gamma. x = \psi \quad \delta. \psi = 2x$$

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

ii) Αν αντικατασταθεί το πρώτο από τα παραπάνω διαλύματα με διάλυμα H_3PO_4 της ίδιας συγκέντρωσης C , ποια σχέση θα συνδέει τότε τους αριθμούς x , ψ ; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

17. Ένα διάλυμα HCl (Δ_1) έχει όξινη γεύση, μετατρέπει σε κόκκινο το μπλε βάμμα του ηλιοτροπίου και αντιδρά με ψευδάργυρο ελευθερώνοντας αέριο H_2 . Ένα διάλυμα NaOH (Δ_2) μετατρέπει σε μπλε το κόκκινο βάμμα του ηλιοτροπίου και αντιδρά με HCl.

- i) Πού οφείλονται οι παραπάνω ιδιότητες των διαλυμάτων Δ_1 και Δ_2 ;
- ii) Να αναφέρετε άλλα δύο διαλύματα που να έχουν τις ιδιότητες του Δ_1 και άλλα δύο που να έχουν τις ιδιότητες του Δ_2 , που αναφέρθηκαν παραπάνω.
- iii) Αν τα διαλύματα Δ_1 και Δ_2 περιέχουν 1mol HCl και 1mol NaOH αντίστοιχα και αναμειχθούν, τότε το διάλυμα που θα προκύψει από την ανάμειξη αυτή:
  - α. θα έχει τις ιδιότητες του διαλύματος Δ_1
  - β. θα έχει τις ιδιότητες του διαλύματος Δ_2
  - γ. θα έχει ορισμένες από τις ιδιότητες του Δ_1 και ορισμένες του Δ_2
  - δ. δε θα έχει καμιά από τις ιδιότητες των διαλυμάτων Δ_1 και Δ_2 .

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την επιλογή σας.

18. Στη στήλη (I) περιέχονται οι όγκοι και οι συγκεντρώσεις τεσσάρων διαλυμάτων οξέων οι οποίοι εξουδετερώνονται από τους όγκους ενός διαλύματος NaOH που περιέχονται στη στήλη (III). Η στήλη (II) περιλαμβάνει τον αριθμό mol του κάθε οξέος που περιέχεται στο αντίστοιχο διάλυμα.

(I)	(II)	(III)
όγκος διαλύματος οξέος	αριθμός mol οξέος	όγκος διαλ/τος NaOH
20mL διαλύματος HNO_3 0,2M	0,02	12mL
30mL διαλύματος H_2SO_4 0,1M	0,004	8mL
40mL διαλύματος HCl 0,5M	0,003	40mL
10mL διαλύματος H_3PO_4 0,1M	0,001	6mL

- i) Να γίνει η αντιστοίχιση μεταξύ των στοιχείων των στηλών (I), (II) και (III).
- ii) Να βρεθεί η συγκέντρωση C του διαλύματος NaOH.

4.9 Ασκήσεις - Προβλήματα

1. Να υπολογίσετε:

- α) τον αριθμό ατόμων οξυγόνου που περιέχονται σε 22g CO_2
- β) τον όγκο του CO σε STP που περιέχει τον ίδιο αριθμό ατόμων οξυγόνου με αυτόν που περιέχεται στα 22g CO_2
- γ) τη μάζα των υδρατμών που έχει τον ίδιο όγκο σε STP με την παραπάνω ποσότητα CO_2 .
Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, O:16, H:1.

2. 672mL μιας αέριας χημικής ένωσης A που αποτελείται από N και O, μετρημένα σε πρότυπες συνθήκες (STP), έχουν μάζα 1,38g και περιέχουν 0,42g αζώτου. Να υπολογισθούν:

- α) η μοριακή μάζα (μοριακό βάρος) του αερίου A
- β) ο αριθμός mol ατόμων N και ο αριθμός mol ατόμων O που περιέχονται στα 1,38g του αερίου A και
- γ) να βρεθεί ο μοριακός τύπος του αερίου A.

Δίνονται οι ατομικές μάζες (ατομικά βάρη) των στοιχείων: N:14, O:16.

3. Ο αέρας δεχόμαστε ότι είναι μείγμα που περιέχει N_2 και O_2 . 112L αέρα σε πρότυπες συνθήκες έχουν μάζα 144g. Να υπολογισθούν:
- η % w/v περιεκτικότητα του αέρα ως προς το N_2 και ως προς το O_2 ;
  - η % w/w περιεκτικότητα του αέρα ως προς το N_2 και ως προς το O_2 ;
  - η μάζα που έχουν 5,6L αέρα, μετρημένα σε πρότυπες συνθήκες;
  - τα συνολικά μόρια των αερίων που περιέχονται σε 11,2L αέρα, μετρημένα σε STP;
- Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: N:14, O:16.
4. Να υπολογίσετε:
- τον όγκο που καταλαμβάνουν 5,6g CO:
    - σε πρότυπες συνθήκες
    - σε θερμοκρασία 227 °C και πίεση 380mmHg
  - την πυκνότητα του CO:
    - σε πρότυπες συνθήκες
    - σε θερμοκρασία 227 °C και πίεση 380mmHg
  - τον αριθμό μορίων που περιέχονται σε 4,1L CO μετρημένα σε θερμοκρασία 227 °C και πίεση 570mmHg.
- Δίνονται τα ατομικά βάρη των στοιχείων: C:12, O:16.
5. Σε δοχείο σταθερού όγκου 16,4L βρίσκεται ένα αέριο χημικό στοιχείο A σε θερμοκρασία 227 °C και πίεση 950mmHg. Το αέριο αυτό έχει μάζα 1g και αποτελείται από $3,01 \cdot 10^{23}$ άτομα. Να υπολογίσετε:
- το μοριακό βάρος του αερίου A
  - τον αριθμό μορίων του αερίου A που περιέχονται στο δοχείο
  - τον αριθμό ατόμων που αποτελούν το μόριο του αερίου A. Ποιο κατά την άποψή σας είναι το αέριο A;
  - την πίεση που θα ασκείται στο δοχείο όταν ψυχθεί στους 27 °C.
6. Ορισμένη ποσότητα CO_2 έχει όγκο $600cm^3$ σε πίεση 4,1atm και θερμοκρασία 27 °C. Να υπολογισθούν:
- η μάζα του CO_2 και ο αριθμός mol των ατόμων του άνθρακα που περιέχεται στην ποσότητα αυτή του CO_2
  - ο όγκος που καταλαμβάνει η παραπάνω ποσότητα του CO_2 σε STP
  - η πυκνότητα του CO_2 i) σε STP και ii) σε πίεση 4,1atm και θερμοκρασία 27 °C.
- Δίνονται οι ατομικές μάζες: C:12, O:16.
7. Μία αέρια χημική ένωση A που αποτελείται από άνθρακα και υδρογόνο (υδρογονάνθρακας) έχει πυκνότητα σε STP, 2,5g/L.
- Ποιο είναι το μοριακό βάρος αυτού του υδρογονάνθρακα A;
  - Πόση είναι η πυκνότητα του υδρογονάνθρακα αυτού σε πίεση 2atm και θερμοκρασία 27 °C;
  - Αν σε κάθε μόριο της ένωσης A περιέχονται 4 άτομα άνθρακα, βρείτε το μοριακό της τύπο.
  - Από πόσα g C και από πόσα g H αποτελούνται 100g του υδρογονάνθρακα A;
- Ατομικές μάζες: C:12, H:1.

8. Σε ένα κενό δοχείο σταθερού όγκου 16,4L εισάγονται 16g οξυγόνου. Να υπολογίσετε:
- την πίεση του οξυγόνου σε θερμοκρασία 27 °C
  - τη θερμοκρασία που πρέπει να αποκτήσει το οξυγόνο, ώστε η πίεσή του να γίνει 0,8atm.
- Δίνεται το ατομικό βάρος του οξυγόνου: 16.
9. Ένα ισομοριακό αέριο μείγμα υδρογόνου και αζώτου έχει μάζα 12g.
- Υπολογίστε τον αριθμό των mol και τη μάζα του κάθε συστατικού του αερίου αυτού μείγματος.
  - Το μείγμα αυτό εισάγεται σε ένα δοχείο Δ και ασκεί πίεση 0,82atm σε θερμοκρασία 47 °C. Πόσος είναι ο όγκος του δοχείου Δ;
- Δίνονται τα ατομικά βάρη των στοιχείων: H:1, N:14.
10. Ένα αέριο μείγμα οξυγόνου - αζώτου μάζας 14,8g έχει όγκο 11,2L σε πρότυπες συνθήκες.
- Πόση είναι η μάζα και ο όγκος του κάθε αερίου σε STP που περιέχεται στο μείγμα;
  - Πόση είναι η πυκνότητα του μείγματος αυτού σε θερμοκρασία 47 °C και πίεση 8,2atm;
  - Να εξηγήσετε πως μπορούμε να διπλασιάσουμε την πυκνότητα του μείγματος αυτού χωρίς να μεταβάλλουμε τη θερμοκρασία του.
- Ατομικές μάζες: O:16, N:14.
11. Αέριο μείγμα CO₂ και C₃H₈ έχει μάζα 22g.
- Υπολογίστε τον αριθμό mol του μείγματος καθώς και τον όγκο του σε πρότυπες συνθήκες.
  - Αν από το μείγμα αυτό, το οποίο βρίσκεται σε ένα δοχείο σταθερού όγκου, απομακρύνουμε κατάλληλα το CO₂, χωρίς να μεταβάλλουμε τη θερμοκρασία, διαπιστώνουμε ότι η πίεσή του μειώνεται στο 1/4 της αρχικής της τιμής. Με βάση το δεδομένο αυτό υπολογίστε τη μάζα του κάθε αερίου στο αρχικό μείγμα.
- Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, O:16, H:1.
12. Διαλύσαμε 5,6L αερίου HCl μετρημένα σε πρότυπες συνθήκες σε νερό και παρασκευάσαμε 500mL διαλύματος Δ.
- Σε 100mL του διαλύματος Δ προσθέσαμε νερό και πήραμε διάλυμα Δ₁ με συγκέντρωση 0,2M.
- Αλλά 100mL του διαλύματος Δ τα αναμείξαμε με 400mL διαλύματος HCl 1M και προέκυψε διάλυμα Δ₂.
- Στα υπόλοιπα 300mL του διαλύματος Δ διαλύσαμε ακόμα μια ποσότητα HCl και παρασκευάσαμε διάλυμα Δ₃ όγκου 300 mL και συγκέντρωση 0,9M. Να βρεθούν:
- η συγκέντρωση του διαλύματος Δ.
  - πόσα mL νερού προσθέσαμε στα 100mL του διαλύματος Δ για την παρασκευή του Δ₁.
  - η συγκέντρωση του διαλύματος Δ₂.
  - η μάζα του HCl που προστέθηκε στα 300mL του διαλύματος Δ για την παρασκευή του διαλύματος Δ₃.
- Δίνονται τα ατομικά βάρη των στοιχείων: H:1, Cl:35,5.
13. Ένα αέριο μείγμα όγκου 5,6L σε πρότυπες συνθήκες, που αποτελείται από H₂ και HCl διαβιβάστηκε σε 200g H₂O, οπότε συγκρατήθηκε μόνο το HCl και προέκυψε διάλυμα όγκου 200mL και μάζας 207,3g. Να βρεθούν:
- η μοριακή κατ' όγκο συγκέντρωση (C) του διαλύματος που προέκυψε.
  - η % v/v σύσταση του αρχικού μείγματος των δύο αερίων.
  - ο όγκος του νερού που πρέπει να προστεθεί στο παραπάνω διάλυμα, ώστε να προκύψει νέο διάλυμα με συγκέντρωση 0,1M.

14. Σε 400mL διαλύματος Δ_1 KOH πυκνότητας 1,1g/mL και περιεκτικότητας 10% w/w διαλύσαμε άλλα 12g καθαρού KOH και προέκυψε διάλυμα Δ_2 με όγκο επίσης 400mL. Να βρεθούν:
- η μάζα του διαλύματος Δ_1
  - η μάζα του KOH που περιέχεται στο διάλυμα Δ_1
  - η % w/v περιεκτικότητα του διαλύματος Δ_2
  - η μοριακότητα κατ' όγκο του διαλύματος Δ_2 .
- Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: K:39, O:16, H:1.
15. Σε ένα φιαλίδιο του εργαστηρίου βρήκαμε 172g NaOH το οποίο διαπιστώσαμε ότι είχε απορροφήσει υγρασία. Ζυγίσαμε 12g απ' αυτό και θερμάναμε για αρκετή ώρα μέχρι να απομακρυνθεί όλο το νερό. Μετά από τη θέρμανση παρέμεινε καθαρό NaOH μάζας 9g. Τα υπόλοιπα 160g από το NaOH του εργαστηρίου τα διαλύσαμε σε νερό και παρασκευάσαμε διάλυμα με συγκέντρωση $C = 1M$. Να υπολογιστούν:
- το % ποσοστό υγρασίας που περιείχε το ένυδρο NaOH
  - ο όγκος του διαλύματος που παρασκευάσαμε.
- Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Na:23, O:16, H:1.
16. Μία φιάλη περιείχε αέρια αμμωνία (NH_3) σε πίεση $P_1 = 2atm$ και θερμοκρασία $27^\circ C$. Διοχετεύσαμε ένα μέρος αυτής της αμμωνίας σε κρύο νερό, όπου διαλύθηκε πλήρως και προέκυψαν 2L διαλύματος συγκέντρωσης 0,1M. Η πίεση στη φιάλη έγινε τελικά $P_2 = 1,18atm$ και η θερμοκρασία παρέμεινε σταθερή. Να βρεθούν:
- ο αριθμός mol NH_3 που αφαιρέσαμε από τη φιάλη
  - ο όγκος της φιάλης.
17. Κατά την αραιώση 300mL ενός διαλύματος Δ_1 H_2SO_4 2M με 200mL νερού προέκυψαν 500mL διαλύματος Δ_2 .
- Πόσα g H_2SO_4 περιέχονται στο διάλυμα Δ_1 ;
  - Ποια είναι η % w/v περιεκτικότητα του διαλύματος Δ_2 ;
  - Με πόσα mL H_2O πρέπει να αραιωθούν 50mL του διαλύματος Δ_2 , ώστε να προκύψει διάλυμα Δ_3 με συγκέντρωση $C_3 = 0,5M$;
- Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, S:32, O:16.
18. Διαθέτουμε δύο διαλύματα H_2SO_4 συγκεντρώσεων 0,5M και 2M.
- Πόσα mL από το καθένα από αυτά τα διαλύματα πρέπει να αναμειξουμε για να παρασκευάσουμε 600 mL διαλύματος συγκέντρωσης 1M;
  - Πόσα mL του ενός από τα δύο διαλύματα που διαθέτουμε πρέπει να αραιώσουμε για να παρασκευάσουμε 400 mL ενός άλλου διαλύματος συγκέντρωσης 1,5M.
19. Ο ένυδρος θεικός χαλκός ή γαλαζόπετρα ($CuSO_4 \cdot 5H_2O$), όταν θερμαίνεται μετατρέπεται σε λευκό άνυδρο θεικό χαλκό ($CuSO_4$). Ο άνυδρος θεικός χαλκός απορροφάει εύκολα νερό και μετατρέπεται ξανά σε γαλάζιο $CuSO_4 \cdot 5H_2O$.
- Για να εξετάσουμε αν κάποια ποσότητα βενζίνης είναι νοθευμένη με νερό ρίξαμε μια ποσότητα άνυδρου $CuSO_4$ σε ένα δείγμα αυτής της βενζίνης, οπότε παρατηρήσαμε ότι ο θεικός χαλκός μετατράπηκε από λευκός σε γαλάζιο. Στη συνέχεια ζυγίσαμε 12g άνυδρου θεικού χαλκού, τον ρίξαμε σε 50mL δείγματος της βενζίνης και ανακατέψαμε για αρκετό χρόνο το μείγμα. Απομακρύναμε τη βενζίνη, ζυγίσαμε το γαλάζιο στερεό σώμα που έμεινε και βρήκαμε τη μάζα του ίση με 13,8g. Πόσο % w/v νερό περιέχει αυτή η βενζίνη;

20. i) Να γράψετε τη χημική εξίσωση που περιγράφει την εξουδετέρωση του θεικού οξέος από το καυστικό νάτριο.

ii) Με βάση την εξίσωση αυτή να υπολογίσετε:

α) τον αριθμό mol του θεικού οξέος που αντιδρούν με 0,3 mol καυστικού νατρίου

β) τη μάζα του καυστικού νατρίου που αντιδρά με 0,2 mol θεικού οξέος

γ) τη μάζα του άλατος που προκύπτει από την εξουδετέρωση 16g NaOH με την απαιτούμενη ποσότητα του οξέος.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Na:23, S:32, H:1, O:16.

21. i) Να γράψετε τη χημική εξίσωση της αντίδρασης που πραγματοποιείται κατά τη διαβίβαση περίσσειας αέριας αμμωνίας σε διάλυμα θεικού οξέος.

ii) Με βάση την αυτή να υπολογίσετε:

α) τη μάζα του οξέος που αντέδρασε με 4,48L αμμωνίας σε κανονικές συνθήκες

β) τον όγκο σε STP της αμμωνίας που πρέπει να διαβιβασθεί σε ένα διάλυμα που περιέχει 0,25 mol θεικού οξέος για να το εξουδετερώσει, καθώς και τη μάζα του άλατος που θα παραχθεί από την εξουδετέρωση αυτή.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, O:16, N:14, S:32

22. Να υπολογίσετε:

α) τον αριθμό mol του HNO₃ που απαιτούνται για την εξουδετέρωση 5mol Ca(OH)₂, καθώς και την ποσότητα του άλατος που θα παραχθεί

β) τη μάζα του Al(OH)₃ που εξουδετερώνεται πλήρως από 19,6g H₂SO₄

γ) τον όγκο σε STP του αερίου HCl που απαιτείται για την εξουδετέρωση 2,8g KOH, καθώς και τη μάζα του άλατος που θα παραχθεί.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Al:27, H:1, O:16, S:32, K:39, Cl:35,5.

23. Παρασκευάστηκε το ένυδρο αλάτι Al₂(SO₄)₃·24H₂O με εξουδετέρωση 0,6mol της κατάλληλης βάσης από την απαιτούμενη ποσότητα διαλύματος του κατάλληλου οξέος.

α) Να γράψετε τη χημική εξίσωση της αντίδρασης παρασκευής του παραπάνω άλατος

β) Να υπολογίσετε τη μάζα του ένυδρου άλατος που παρασκευάστηκε.

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Al:27, S:32, H:1, O:16

24. Για την εξουδετέρωση 50mL διαλύματος HNO₃ περιεκτικότητας 12,6% w/v χρησιμοποιήθηκε η κατάλληλη ποσότητα διαλύματος KOH 11,2% w/v.

α) Πόσα mol HNO₃ περιέχει το διάλυμα HNO₃ που εξουδετερώθηκε;

β) Πόσα mL καταναλώθηκαν από το παραπάνω διάλυμα KOH;

γ) Πόση είναι η περιεκτικότητα % w/v του διαλύματος που προέκυψε μετά την εξουδετέρωση;

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, N:14, O:16, K:39.

25. 20mL διαλύματος Δ₁ NaOH εξουδετερώνονται από 20mL διαλύματος Δ₂ H₂SO₄ 0,5M.

α) Να γράψετε τη χημική εξίσωση της εξουδετέρωσης.

β) Να υπολογίσετε τον αριθμό mol του H₂SO₄ που περιέχονται στο διάλυμα Δ₂.

γ) Να υπολογίσετε τη συγκέντρωση του διαλύματος Δ₁.

26. 40mL διαλύματος Δ_1 H_2SO_4 , εξουδετερώνονται από 50mL διαλύματος Δ_2 KOH 0,4M. Να βρεθούν:
- ο αριθμός των mol του KOH που περιέχονται στο διάλυμα Δ_2
  - η μοριακή κατ' όγκο συγκέντρωση του διαλύματος Δ_1
  - ο όγκος ενός διαλύματος NH_3 0,1M που απαιτείται για την εξουδετέρωση 20mL του διαλύματος Δ_1 .
27. Για την εξουδετέρωση 200mL ενός διαλύματος H_2SO_4 0,6M, χρησιμοποιήθηκε ένα διάλυμα KOH συγκέντρωσης 0,4M.
- Να βρείτε τον αριθμό των mol του H_2SO_4 που περιέχονται στο διάλυμα H_2SO_4 , να γράψετε τη χημική εξίσωση της εξουδετέρωσης και να υπολογίσετε το πλήθος των mol του KOH που καταναλώθηκαν για την εξουδετέρωση αυτή.
  - Να υπολογίσετε τον όγκο του διαλύματος KOH που καταναλώθηκε.
  - Να υπολογίσετε τη μοριακή κατ' όγκο συγκέντρωση του διαλύματος που προέκυψε μετά την εξουδετέρωση.
28. Κατά την εξουδετέρωση 40mL ενός διαλύματος KOH περιεκτικότητας 11,2% w/v με ένα διάλυμα H_2SO_4 προέκυψε ένα ουδέτερο διάλυμα συγκέντρωσης 0,25M.
- Να υπολογίσετε τη μάζα σε g και τον αριθμό mol του KOH που περιείχε το αρχικό διάλυμα.
  - Να γράψετε τη χημική εξίσωση της εξουδετέρωσης και με βάση αυτή να υπολογίσετε τον αριθμό mol του οξέος που καταναλώθηκε και τον αριθμό mol του άλατος που προέκυψε μετά την εξουδετέρωση.
  - Να υπολογίσετε τη συγκέντρωση του διαλύματος H_2SO_4 που χρησιμοποιήθηκε κατά την εξουδετέρωση. Δίνονται οι ατομικές μάζες για τα στοιχεία: K:39, H:1, O:16.
29. Αναμείξαμε 400mL διαλύματος HNO_3 0,4M με 100mL διαλύματος NaOH 2M.
- Πόσα mol διαλυμένης ουσίας περιείχε το καθένα από τα δύο αρχικά διαλύματα;
  - Πόσα mol από κάθε διαλυμένη ουσία περιέχει το τελικό διάλυμα;
  - Ποιες είναι οι μοριακές συγκεντρώσεις του τελικού διαλύματος ως προς κάθε διαλυμένη ουσία;
30. Σε 500mL διαλύματος $\text{Ca}(\text{OH})_2$ διαβίβασαμε 1,12L αερίου HCl σε STP και προέκυψε ένα ουδέτερο διάλυμα Δ όγκου 500mL.
- Ποια ήταν η συγκέντρωση του αρχικού διαλύματος $\text{Ca}(\text{OH})_2$;
  - Ποια είναι η περιεκτικότητα % w/v του διαλύματος που προέκυψε τελικά; Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Ca:40, Cl:35,5.
31. Για να εξουδετερωθούν 250mL ενός διαλύματος Δ_1 H_2SO_4 καταναλώθηκαν 150mL διαλύματος Δ_2 KOH 0,2M.
- Πόσα mol διαλυμένης ουσίας περιείχε το καθένα από τα διαλύματα Δ_1 και Δ_2 και ποια ήταν η συγκέντρωση του διαλύματος Δ_1 ;
  - Πόση είναι η μοριακή συγκέντρωση του τελικού διαλύματος και πόση θα είναι η μάζα του στερεού υπολείμματος που θα προκύψει, αν απομακρύνουμε με εξάτμιση όλη την ποσότητα του νερού; Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: K:39, S:32, H:1, O:16.

32. Σε ένα ποτήρι με νερό ρίχνουμε μια ποσότητα Ca(OH)_2 (ασβέστη). Ανακατεύουμε καλά το μείγμα και στη συνέχεια το αφήνουμε για λίγα λεπτά μέχρι να καθιζήσει όλη η ποσότητα του αδιάλυτου Ca(OH)_2 . Από το διαυγές διάλυμα που βρίσκεται πάνω από το ίζημα παίρνουμε με ένα σιφόνι 25mL, το ρίχνουμε σε μία κωνική φιάλη και το εξουδετερώνουμε με διάλυμα HCl 0,1M. Για την εξουδετέρωση αυτή καταναλώνουμε 20mL διαλύματος. Να βρεθούν:

α) η διαλυτότητα σε g/L του Ca(OH)_2

β) ο όγκος ενός κορεσμένου διαλύματος Ca(OH)_2 , που μπορεί να εξουδετερώσει την ίδια ποσότητα HNO_3 , με αυτή που εξουδετερώνεται από 20mL διαλύματος KOH , 1M.

Ατομικές μάζες στοιχείων: Ca:40, H:1, O:16.

33. Τα στοιχεία της πρώτης στήλης περιέχουν τους όγκους ενός διαλύματος NaOH , 0,2M που απαιτούνται για την εξουδετέρωση ενός διαλύματος H_2SO_4 , 0,5M, του οποίου οι απαιτούμενοι όγκοι περιέχονται στη δεύτερη στήλη.

Όγκος διαλύματος NaOH 0,2M	Όγκος διαλύματος H_2SO_4 0,5M
x mL	4 mL
100 mL	x mL
50 mL	10 mL

α) Να γίνει η αντιστοίχιση μεταξύ των στοιχείων της πρώτης και της δεύτερης στήλης.

β) Να βρεθεί η τιμή του x.

34. Σε τέσσερα μπουκάλια ενός εργαστηρίου περιέχονται τα υγρά A, B, Γ και Δ όπου:

A: 400mL διαλύματος HNO_3 0,5M

B: 25g H_2SO_4 περιεκτικότητας 98% w/w

Γ: 100mL διαλύματος H_3PO_4 περιεκτικότητας 9,8% w/v

Δ: 500g διαλύματος HBr περιεκτικότητας 6,28% w/w

α) Να υπολογίσετε τον αριθμό mol του οξέος, που περιέχεται σε κάθε διάλυμα.

β) Να διατάξετε τα οξέα A, B, Γ και Δ ανάλογα με την ποσότητα του NaOH που μπορούν να εξουδετερώσουν, ξεκινώντας από το οξύ που αντιδρά με τη μικρότερη ποσότητα NaOH .

1....., 2....., 3....., 4.....

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: H:1, N:14, O:16, S:32, P:32, Br:80.

35. Για να εξουδετερωθούν 50mL ενός διαλύματος κάποιου οξέος A, συγκέντρωσης 0,2M, καταναλώθηκαν 20mL από ένα διάλυμα NaOH , 1M.

i) Το οξύ A μπορεί να είναι:

α. το θειικό οξύ

β. το νιτρικό οξύ

γ. το υδροχλωρικό

δ. το φωσφορικό οξύ

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε την επιλογή σας.

ii) Υπολογίστε τον όγκο NH_3 που απαιτείται σε πρότυπες συνθήκες για την εξουδετέρωση άλλων 50mL από το παραπάνω διάλυμα του οξέος A.

36. Αναμείχθηκαν 40mL ενός διαλύματος Δ_1 KOH , με 60mL διαλύματος Δ_2 HNO_3 και αραιώθηκε το διάλυμα που προέκυψε με 300mL νερό. Για να εξουδετερωθούν 100mL από το αραιωμένο διάλυμα Δ_3 , καταναλώσαμε 5mL από το διάλυμα Δ_1 .

α) Να βρείτε το λόγο των συγκεντρώσεων C_1/C_2 των διαλυμάτων Δ_1 και Δ_2 .

- β) Με ποια αναλογία όγκων πρέπει να αναμειξουμε τα διαλύματα Δ_1 και Δ_2 για να προκύψει ουδέτερο διάλυμα;
37. Στον αποστακτήρα μιας αποστακτικής συσκευής βάλαμε 520mL διαλύματος HCl, 0,1M. Θερμάναμε το διάλυμα και διαβιβάσαμε το μείγμα των υδρατμών και του υδροχλωρίου που προέκυψε σε ένα ποτήρι που περιείχε κρύο νερό. Όταν διακόψαμε το πείραμα, παρέμειναν στον αποστακτήρα 500mL ενός διαλύματος Δ_1 , ενώ το ποτήρι περιείχε 200mL ενός διαλύματος Δ_2 . Από το διάλυμα Δ_1 πήραμε 100mL, τα οποία εξουδετερώσαμε με 4mL διαλύματος NaOH, 0,1M.
- α) Πόσα mol HCl παρέμειναν στον αποστακτήρα;
- β) Ποια είναι η συγκέντρωση του διαλύματος Δ_2 ;
38. Ένα δοχείο σταθερού όγκου περιέχει 0,4mol αερίου HCl σε πίεση 0,8atm. Στο δοχείο αυτό εισάγουμε αέρια αμμωνία, ενώ διατηρούμε με κατάλληλο τρόπο σταθερή τη θερμοκρασία.
- α) Πόση θα γίνει η πίεση του συστήματος, όταν εισαχθούν στο δοχείο 0,1mol NH_3 ;
- β) Πόσα mol NH_3 πρέπει να εισαχθούν στο δοχείο, ώστε η πίεση του συστήματος να γίνει 0,2atm; (να εξετάσετε δύο περιπτώσεις)
- Υπενθυμίζεται ότι το χλωριούχο αμμώνιο είναι στερεό.
39. Ένα δοχείο σταθερού όγκου περιέχει άγνωστη ποσότητα αέριας αμμωνίας. Εισάγουμε στο δοχείο αυτό αέριο HCl με αργό ρυθμό, διατηρώντας σταθερή τη θερμοκρασία, ενώ μετράμε συνεχώς την πίεση του συστήματος. Παρατηρήθηκε ότι, όταν η ποσότητα του HCl που εισήχθη στο δοχείο ήταν 0,8mol, η πίεση αυτού απέκτησε την ίδια τιμή με αυτή που είχε όταν είχαν εισαχθεί 0,2mol HCl.
- α) Να εξηγήσετε αυτό το φαινόμενο.
- β) Να βρείτε τον αριθμό των mol της NH_3 που περιείχε αρχικά το δοχείο πριν εισαχθεί σ' αυτό HCl.
40. Για την εξουδετέρωση 50mL ενός διαλύματος Δ HNO_3 , χρησιμοποιήθηκαν 2,8g οξειδίου του ασβεστίου.
- α) Ποια είναι η μοριακή κατ' όγκο συγκέντρωση του διαλύματος Δ ;
- β) Πόσα g του καθενός από τα οξείδια Na_2O και BaO εξουδετερώνουν από 50mL του διαλύματος Δ ;
- Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Na:23, Ca:40, Ba:137, O:16.
41. Τα οξείδια Na_2O , K_2O , BaO και CaO , όπως είναι γνωστό, αντιδρούν με το νερό και σχηματίζουν τις αντίστοιχες βάσεις.
- α) Γράψτε τις χημικές εξισώσεις που αποδίδουν τα παραπάνω χημικά φαινόμενα.
- β) Υπολογίστε τη μάζα του καθενός από αυτά τα οξείδια που απαιτείται, για να παρασκευασθούν από 5L διαλύματος της αντίστοιχης βάσης συγκέντρωσης 0,04M.
42. Ένα κομμάτι νάτριο αφέθηκε στον αέρα, οπότε ένα μέρος του οξειδώθηκε προς Na_2O . Ζυγίσαμε μετά το κομμάτι αυτό και βρήκαμε τη μάζα του ίση με 24,6g. Μετά το ρίξαμε σε νερό, οπότε ελευθερώθηκε ένα αέριο Α όγκου 8,96L σε STP και προέκυψε διάλυμα Δ όγκου 500mL.
- α) Γράψτε τις χημικές εξισώσεις όλων των χημικών φαινομένων που πραγματοποιήθηκαν.
- β) Υπολογίστε τη μάζα του στερεού πριν και μετά την οξείδωση και το % ποσοστό του νατρίου που οξειδώθηκε.
- γ) Βρείτε τη μοριακή κατ' όγκο συγκέντρωση του διαλύματος Δ .
- δ) Υπολογίστε τον όγκο ενός διαλύματος H_2SO_4 , 2M που απαιτείται για την εξουδετέρωση του διαλύματος Δ .

Ατομικές μάζες στοιχείων: Na:23, O:16, H:1

43. 19,5g Zn αντιδρούν με 500mL διαλύματος Δ_1 HCl, οπότε παράγεται αέριο Α και διάλυμα Δ_2 όγκου 500mL με $\text{pH} = 7$. Όλη η ποσότητα του αερίου Α αντιδρά πλήρως με περίσσεια N_2 και παράγεται αέριο Β, το οποίο διαβιβάζεται σε 500 mL διαλύματος Δ_3 H_2SO_4 2M και προκύπτουν 500mL διαλύματος Δ_4 .
- α) Να γράψετε τις χημικές εξισώσεις οι οποίες περιγράφουν τα παραπάνω χημικά φαινόμενα.
β) Να βρείτε τη συγκέντρωση του διαλύματος Δ_1 .
γ) Να βρείτε ποιες ουσίες περιέχει το διάλυμα Δ_4 και τη συγκέντρωσή τους στο διάλυμα αυτό.
Δίνεται η ατομική μάζα του Zn ίση με 65.
44. Κράμα Cu - Zn μάζας 19,2g προστίθεται σε 400mL διαλύματος HCl 2M, οπότε αρχίζει να ελευθερώνεται ένα αέριο το οποίο συλλέγεται σε κενό δοχείο Δ όγκου 2L. Όταν σταματήσει η έκλυση αερίου, έχει παραμείνει στο διάλυμα μια ποσότητα αδιάλυτου στερεού, ενώ το αέριο στο δοχείο Δ ασκεί πίεση 1,23atm σε θερμοκρασία 27 °C.
- α) Να γράψετε τη χημική εξίσωση που περιγράφει το χημικό φαινόμενο στο οποίο οφείλεται η έκλυση αερίου.
β) Να βρείτε τον αριθμό mol του αερίου που ελευθερώθηκε.
γ) Να βρείτε τη συγκέντρωση του τελικού διαλύματος ως προς κάθε διαλυμένη ουσία που περιέχει.
δ) Να βρείτε την % κατά βάρος περιεκτικότητα του κράματος.
Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: Cu:63,5, Zn:65.
45. Αναφλέξαμε ένα κομμάτι λευκού φωσφόρου στον ατμοσφαιρικό αέρα και διαβιβάσαμε τους ατμούς του πεντοξειδίου του φωσφόρου που προέκυψαν σε νερό. Οι ατμοί αντέδρασαν πλήρως με το νερό και σχηματίστηκε ένα διάλυμα οξέος όγκου 400mL. Από το διάλυμα αυτό πήραμε 100mL και για να το εξουδετερώσουμε καταναλώσαμε 20mL διαλύματος KOH 0,5M.
- α) Να γράψετε τις χημικές εξισώσεις οι οποίες περιγράφουν τα παραπάνω χημικά φαινόμενα.
β) Να υπολογίσετε τη μοριακή κατ' όγκο συγκέντρωση (C) του διαλύματος του οξέος που παράχθηκε.
γ) Να υπολογίσετε τη μάζα του P που κάηκε.
Ατομική μάζα P:31.

4.10 Κριτήρια αξιολόγησης

Παράδειγμα ωριαίου κριτηρίου αξιολόγησης

Αντικείμενο εξέτασης: **Ατομικό - μοριακό βάρος, mol, γραμμομοριακός όγκος, καταστατική εξίσωση αερίων, συγκέντρωση διαλύματος, στοιχειομετρικοί υπολογισμοί.**

Στοιχεία μαθητή:

Επώνυμο: ..... Όνομα: .....

Τάξη: ..... Τμήμα: .....

Μάθημα: .....

Ημερομηνία: .....

ΘΕΜΑ 1ο

1. Το φυσικό χλώριο είναι μείγμα δύο ισοτόπων με μαζικούς αριθμούς 35 και 37 και το ατομικό του βάρος είναι 35,5. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η μάζα κάθε ατόμου του φυσικού χλωρίου είναι:

α. 35,5g

β. 35,5 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας του ατόμου $^{12}_6\text{C}$

γ. 35 ή 37 φορές μεγαλύτερη από τη μάζα του ατόμου $^{12}_6\text{C}$

δ. 35 ή 37 φορές μεγαλύτερη από το 1/12 της μάζας του ατόμου $^{12}_6\text{C}$.

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

2. Το μόριο μιας χημικής ένωσης είναι 5 φορές βαρύτερο από το άτομο $^{12}_6\text{C}$. Απ' αυτό συμπεραίνουμε ότι:

α. η μάζα ενός μορίου της χημικής ένωσης είναι 60g

β. η μοριακή μάζα της χημικής ένωσης είναι 60

γ. η μοριακή μάζα της χημικής ένωσης είναι 60g

δ. η μάζα ενός μορίου της χημικής ένωσης είναι 60.

Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

3. Γραμμομοριακός όγκος (V_m) μιας ουσίας ονομάζεται .....

.....

..... . Στις ίδιες συνθήκες πίεσης και θερμοκρασίας ο V_m όλων των αερίων έχει ..... τιμή.

Σε πρότυπες συνθήκες ο V_m όλων των αερίων είναι .....

4. Να κάνετε την αντιστοίχιση των στοιχείων που περιέχονται στις στήλες I, II, III και IV.

(I)	(II)	(III)	(IV)
<u>αριθμός mol αερίου</u>	<u>μάζα αερίου</u>	<u>αριθμός μορίων</u>	<u>όγκος σε STP</u>
0,25 mol CH_4	4g	$6,02 \cdot 10^{23}$	5,6L
0,5 mol C_2H_2	17g	$3,01 \cdot 10^{23}$	22,4L
1 mol NH_3	13g	$1,505 \cdot 10^{23}$	11,2L

Δίνονται οι ατομικές μάζες των στοιχείων: C:12, H:1, N:14.

ΘΕΜΑ 2ο

1. Εξηγήστε αν η παρακάτω πρόταση είναι σωστή ή λανθασμένη. «Αν διπλασιάσουμε τον όγκο ορισμένης ποσότητας ενός αερίου διατηρώντας τη θερμοκρασία σταθερή, η πίεσή του θα διπλασιαστεί».

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Πέντε όμοια δοχεία Α, Β, Γ, Δ και Ε περιέχουν αντίστοιχα τα αέρια: C₃H₆, H₂, C₂H₄, CH₄ και C₂H₆, με την ίδια πίεση και ίδια θερμοκρασία.

α) Να διατάξετε τα πέντε αυτά αέρια κατά σειρά αυξανόμενης μοριακής μάζας.

....., ..., ..., ..., ...

β) Εξετάστε ποιο από τα πέντε παραπάνω δοχεία περιέχει μεγαλύτερη μάζα αερίου.

.....
.....
.....
.....

ΘΕΜΑ 3ο

4,48L αέριος NH₃ διαλύονται σε νερό και προκύπτει διάλυμα Δ₁ όγκου 200mL. 50mL από το διάλυμα Δ₁ αραιώνονται με προσθήκη νερού και προκύπτει διάλυμα Δ₂ συγκέντρωσης 0,2M. Να υπολογιστούν:

α) η συγκέντρωση του διαλύματος Δ₁

β) ο όγκος του νερού (σε mL) με τον οποίο αραιώθηκε το διάλυμα Δ₁

γ) ο αριθμός mol HCl που απαιτούνται για την πλήρη εξουδετέρωση 50mL του διαλύματος Δ₁.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Στοιχεία κριτηρίου σύντομης διάρκειας

Ερωτ.	Είδος	Προβλ. Χρόνος	Επίπεδο δυσκολίας	Διδακτικοί στόχοι που αξιολογούνται	Προτειν. Βαθμολογία
1.1	Πολλής επιλογής	2 min	B	Κατανόηση των εννοιών: ατομική μάζα και ισότοπα	1,5
1.2	Πολλής επιλογής	2 min	B	Κατανόηση της έννοιας μοριακή μάζα	1,5
1.3	Συμπλήρωσης	3 min	A	Γνώση του γραμμομοριακού όγκου αερίων	1,5
1.4	Αντιστοιχίσης	5 min	B	Γνώση των σχέσεων μεταξύ του mol, της μάζας, του αριθμού μορίων και του όγκου σε STP	1,5
2.1	Σ-Α με αιτιολόγηση	5 min	B	Ικανότητα εφαρμογής της καταστατικής εξίσωσης των αερίων	3
2.2	Συνδ/σμού	8 min	Γ	Κατανόηση της έννοιας μοριακή μάζα και ικανότητα εφαρμογής της καταστατικής εξίσωσης των αερίων	4
3	Ανάπτυξης	20 min	B	Κατανόηση της έννοιας συγκέντρωση διαλύματος και ικανότητα εφαρμογής του νόμου αραιώσης ενός διαλύματος και στοιχειομετρικού υπολογισμού.	7